

स च तं प्रति विव्याध तदद्भुतमिवाभवत् । कैकेया भ्रातरः पञ्च गान्धारान् पञ्च मारिष ।
 ससैन्यान् सहसैन्यास्तु योधयामासुराहवे । वीरबाहुश्च ते पुत्रो वैराटि रथसत्तमं । १०४५
 उत्तरं योधयामास विव्याध नवभिः शरैः । उत्तरश्चापि तं वीरं विव्याध निशितैः शरैः ।
 चेदिराट् समरे राजन् उलूकं समभिद्रवत् । तथैव शरवर्षेण उलूकं समविध्यत ।
 उलूकश्चापि तं वाणैर्निशितैर्लोमवाहिभिः । तथोर्युद्धं समभवत् घोररूपं विशम्पते ।
 दारयेतां सुसंकुद्धावन्योऽन्यमपराजितौ । एवं दन्दसहस्राणि रथवारणवाजिनां ।
 पदातीनाञ्च समरे तव तेषाञ्च सङ्कुले । मुहूर्त्तमिव तद्युद्धमासीत् मधुरदर्शनं । १०५०
 तत उन्मत्तवद्राजन् प्राज्ञायत किञ्चन । गजो गजेन समरे रथो च रथिनं ययौ ।
 अश्वोऽश्वं समभिप्रेत्य पदातिश्च पदातिनं । ततो युद्धं सुदुर्द्धवं व्याकुलं समपद्यत ।
 शूराणां समरे तत्र समासाद्य परस्परं । तत्र देवर्षयः सिद्धाश्चारणाश्च समागताः ।
 प्रैक्षन्त तद्रणं घोरं देवासुरसमं युधि । ततो दन्तिसहस्राणि रथानाञ्चापि मारिष ।
 अश्वैश्चाघाः पुरुषैश्चास्य विपरीतं समाययुः । तत्र तत्र प्रदृश्यन्ते रथवारणपङ्क्तयः । १०५५
 सादिनश्च नरव्याघ्र युध्यमाना मुहुर्मुहुः ।
 इति श्रीमहाभारते भीष्मपर्वणि भीष्मवधपर्वणि द्वादशोऽध्यायः ॥ ४५ ॥
 ॥ सञ्जय उवाच ॥ राजञ्छतसहस्राणि तत्र तत्र पदातिनां । निर्मय्यादं प्रयुद्धानि तत्ते वक्ष्यामि भारत ।
 न पुत्रः पितरं जज्ञे न पिता पुत्रमौरसं । न भ्राता भ्रातरं तत्र स्वस्तीयो न च मातुलं ।
 न मातुलश्च स्वस्तीयं न सखायं सखा तदा । आविष्टा इव युध्यन्ते पाण्डवाः कुरुभिः सह ।
 रथानीकं नरव्याघ्राः केचिदभ्यपतन् रथैः । अभज्यन्त रथैरेव युगानि भरतर्षभ । १०६०
 रथेषाश्च रथेषाभिः कूवरा रथकूवरैः । सङ्गतैः सङ्गता केचित् परस्परजिघांसवः ।
 न श्रेकुश्चलितुं केचित् सन्निपत्य रथारथैः । प्रभिन्नास्तु महाकायाः सन्निपत्य महागजैः ।
 बद्धधा दारयन् क्रुद्धा विषाणैरितरेतरं । सतोरणपताकैश्च वारणा रणवारणैः ।
 अभिमृत्य महाराज वेगवद्भिर्महागजैः । दन्तैरभिहतास्तत्र चुक्रुशुः परमातुराः ।
 अभिनीताश्च शिवाभिस्तोत्राद्गुणसमाहताः । अप्रभिन्ना प्रभिन्नानां सम्मुखाभिमुखा ययुः । १०६५
 प्रभिन्नैरपि संयुक्ताः केचित्तत्र महागजाः । कौश्ववन्निनदं कृत्वा प्राद्रवन्त ततस्ततः ।
 सम्यक् प्रणीताश्च तथा प्रभिन्नकरटामुखाः । अष्टितोमरनाराचैर्निर्दुष्टा वरवारणाः ।
 विनेदुर्भिन्नमर्माणो निपेतुश्च गतासवः । प्रधावन्तो दिशः केचित् नदन्तो भैरवान् रवान् ।
 गजानां पादरक्षाश्च व्यूढारक्ताः प्रहारिणः । अष्टिभिश्च धनुर्भिश्च विमलैश्च परश्वधैः ।
 गदाभिर्मुषलैश्चैव भिन्दिपालैः सतोमरैः । सायकैः परिघैश्चापि निस्त्रिंशैर्विमलैः शितैः । १०७०
 सुगृहीतैः सुसंरब्धा द्रवमाणास्ततस्ततः । व्यदृश्यन्त महाराज परस्परजिघांसवः ।
 राजमानाश्च निस्त्रिंशः संसिक्ता नरशोणितैः । प्रत्यदृश्यन्त शूराणामन्योन्यमभिधावतां ।